

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก
 ในศูนย์การศึกษาพิเศษ
 ผู้วิจัย นางสมพร หวานเสร็จ
 ปีที่ศึกษา 2552
 หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดขอนแก่นและ 3) เพื่อศึกษาผลของการนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ไปใช้ในศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอื่น การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ วิธีดำเนินการวิจัย คือ 1) สำรวจปัญหาและระดับความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก 2) สันทนากลุ่มผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก และ 3) สันทนากลุ่มบุคลากร ผู้ให้บริการเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก เลือกแบบเจาะจงจากผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดในเครือข่ายเขตการศึกษา 9 จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เลย มหาสารคาม สกลนคร อุดรธานี หนองคายและหนองบัวลำภู จำนวน 120 คน 2) ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก เลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์ คือ เป็นผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกที่มารับบริการอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน และต่อเนื่องกันไม่ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน และ 3) บุคลากรผู้ให้บริการ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก ได้แก่ นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด ครูการศึกษาพิเศษ ครูฝึกพูด มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ มีประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพบุคคลออทิสติกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามปัญหาและระดับความต้องการจำเป็นและแนวคำถามการสนทนากลุ่มผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกและบุคลากรผู้ให้บริการเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิผล วิธีดำเนินการวิจัย คือ 1) จัดทำร่างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบโดยใช้แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนแล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 2) พัฒนาและหาประสิทธิผลของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ 3 วงจร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก แบบวัดเจตคติ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ และแบบรายงานผลการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก

ระยะที่ 3 ศึกษาผลของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษอื่น อีก 3 จังหวัด คือ เลข อุตรดิตถ์และกาฬสินธุ์ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก แบบวัดเจตคติ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ และแบบรายงานผลการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก

ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ในระยะที่ 1 พบว่า ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการในศูนย์การศึกษาพิเศษมีความยุ่งยากในการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก ไม่มีความมั่นใจเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือ แม้ว่าจะได้รับคำแนะนำจากผู้ให้บริการอย่างสม่ำเสมอ แต่มักจะพบปัญหาใหม่เรื่อย ๆ และบางปัญหาแม้จะแก้ไขแล้วแต่อาจเกิดขึ้นอีก ได้โดยเฉพาะปัญหาทางพฤติกรรม บุคลากรผู้ให้บริการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากในการฝึกบุคคลออทิสติกเพราะสามารถฝึกเด็กได้ซ้ำ ๆ ใน ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทำให้การฝึกเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเด็กมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างชัดเจน ผลจากการศึกษาในระยะที่ 2 พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ขั้นตอน 2) ระบบสังคม 3) หลักการตอบสนอง และ 4) ระบบสนับสนุน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอน ในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ มี 7 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาภาพเพียร หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองทำร่วมกันในการศึกษาองค์ความรู้และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก 2) เรียนรู้ปัญหา หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับปัญหาของบุคคลออทิสติกและครอบครัว จัดกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

ปัญหาที่เกิดขึ้น 3) ศึกษาข้อดี หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองระดมความคิดหาจุดเด่นหรือพรสวรรค์ของบุคคลออทิสติกและครอบครัว 4) มีส่วนร่วมคิด หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน สร้างยุทธศาสตร์และกำหนดแผนในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก 5) พิชิตทางตัน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองนำเทคนิควิธีการที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ไปใช้แก้ปัญหาของบุคคลออทิสติก 6) มุ่งมั่นช่วยเหลือ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองนำอุปสรรคที่พบขณะช่วยเหลือบุคคลออทิสติกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดและแก้ไขปัญหาเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 7) เอื้อเฟื้อผู้อื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้ปกครองนำประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ให้แก่ผู้ปกครองคนอื่นๆ ได้รับความทราบ

2. ระบบสังคม คือ ผู้ปกครองต้องการซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการช่วยเหลือบุคคลออทิสติกโดยมีบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นฝ่ายสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ซึ่งในการทำกิจกรรมร่วมกันต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. หลักการตอบสนอง คือ บุคลากรผู้ให้บริการตอบสนองต่อผู้ปกครองโดยไม่บังคับ ให้กำลังใจและกระตุ้นให้ผู้ปกครองร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางและวิธีการในการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกอย่างเต็มความสามารถ

4. ระบบสนับสนุน คือ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เช่น สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ระบบคล่องงาน เทคนิคการสื่อสารโดยการแลกเปลี่ยนภาพ การจัดสภาพแวดล้อมเป็นโครงสร้าง บริการฝึกพูด ตลอดจนกระบวนการจัดการที่ส่งเสริมให้การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ บรรลุเป้าหมายและบุคคลออทิสติกได้รับการพัฒนาศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

จากการศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ปกครองมีความสามารถ คือมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าบุคคลออทิสติกมีความก้าวหน้าตามพัฒนาการทั้งเป็นรายบุคคลและในภาพรวม

ในระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ 3 แห่ง คือ จังหวัดเลย อุตรธานีและกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก และมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุดและพบว่าบุคคลออทิสติกมีความก้าวหน้าตามพัฒนาการทั้งเป็นรายบุคคลและในภาพรวม

ABSTRACT

Title	Development of Learning Community Model for Parents of Autistic Children in Special Education Centers
Researcher	Dr. Somporn Warnset
Year	2009
Institute	Khon Kaen Special Education Center

Abstract

The objectives were: 1) to develop learning community model for parents of autistic children in Special Education Center, 2) to study effectiveness of learning community model implementation in Khon Kaen Special Education Center, and 3) to study effectiveness of learning community model implementation in other Special Education Centers. This research was conducted in 3 phases :

Phase 1: The contexts, problems, and needs were studied from related research literature and needs of concerned persons. One hundred parents of autistic children and ten service providers were purposively selected as samples. The data were collected by survey questionnaires and structured questions for focus group discussions.

Phase 2: The model development process composed of 2 steps : 1) A tentative model was obtained by analyzing and synthesizing reviewed literature and needs of concerned persons and verified by 7 experts.. The research content validity was verified by 7 experts, and 2) A participatory action research process was implied to develop the model in Khon Kaen Special Education Center. The model's effectiveness was studied on understandings, practical skills, attitudes, and satisfaction of parents of autistic children. The data were collected by implementing questionnaires, and the structured questions for focus group discussions, the structured participative observation forms, and the autistic children progress reports.

Phase 3: The model obtained from phase 2 was applied in 3 Special Education Centers; Loei, Udon Thani, and Kalasin.

The results of the study signify that;

1. The learning community model for parents of autistic children in Special Education Center was obtained. There were three effective factors to the model ; collaboration, continuous activities, and

facilitators, with 7 steps: 1) Suk Sa Paak Pean: industriously study to understand how to help autistic children, 2) Rian Roo Pan Ha : learn to manage autistic children's problems, 3) Suk Sa Khaw Dee: study the strengths of autistic children, 4) Mii Suan Ruam Kid : participate in group activities, 5) Pi Chit Thang Tan: overcome the problems by following the plan, 6) Mung Man Chuay Lua : share ideas, and commit to helping the autistic children, and 7) Eua Fua Phu Un : Be considerate to other parents of autistic children. Promote one's success to other parents and the public.

2. The learning community model for parents of autistic children implemented in Khon Kaen Special Education Center was highly effective. The understandings, practical skills, attitudes, and satisfaction of parents of autistic children were increased. The autistic children improved their potentiality. The parents and service providers were highly satisfied to participate in the model activities, and autistic children progress.

3. The learning community model for parents of autistic children applied in three provincial special education centers was effective. The model was compatible for service providers. The parents and staff were highly satisfied with the model activities. Every trait of the autistic children's potentiality was improved based on their developmental stage both individually and overall.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม และ ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ข้อคิด ตลอดจนกำลังใจที่มีคุณค่า ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ผู้บังคับบัญชาที่เป็นต้นแบบให้ ผู้วิจัยได้เรียนรู้ แนวทาง ในการบริหารงานและมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนา ศักยภาพของนักเรียน ในรูปแบบที่หลากหลายและส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับโอกาสในการศึกษาและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์เสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นายธีระ จันทรัตน์ ที่ กรุณาสนับสนุนและให้คำแนะนำในการบริหารและพัฒนางานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญณี แรบท รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สารรัตนะ รองศาสตราจารย์ ดร. วัลภา อารีรัตน์ รองศาสตราจารย์สุวิ ศิวะแพทย์ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย คุณชูศักดิ์ จันทยานนท์ และแพทย์หญิงสุวิพร ดนุภักดิ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความ เหมาะสมของร่างรูปแบบและความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่นและศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเลย อุครธานีและกาฬสินธุ์ ทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คอยช่วยเหลือให้กำลังใจและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการทำวิจัย ผู้วิจัยรำลึกถึงน้ำใจอันดีงามของท่านอยู่เสมอ

ขอขอบพระคุณมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการและสมาคมวิจัยทางการศึกษาพิเศษที่ให้ทุน สนับสนุนการทำวิจัยและทุนเผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุม International Conference on Educational Research (ICER) 2009 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ที่สุดนี้ผู้วิจัยขอโน้มระลึกถึงพระคุณของนางเพ็ญประภา และคุณประยูร อังสนันท์ มารดา และบิดา ที่ได้ให้กำเนิดและอบรม เลี้ยงดู หล่อหลอม ให้ผู้วิจัยมีความเพียร มีกำลังใจและประสบ ผลสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณกัลยาณมิตร พี่ เพื่อนและน้องทุกคนที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งเสมอมา

นางสมพร หวานเสด็จ